

Qaçqınların statusu haqqında 1967-ci il Protokolu*

BU PROTOKOLUN İŞTİRAKÇISI OLAN DÖVLƏTLƏR,

1951-ci il iyulun 28-də Cenevrədə imzalanmış Qaçqınların statusu haqqında Konvensiyanın (bundan sonra – «Konvensiya») yalnız 1951-ci ilin yanvarın 1-dək baş vermiş hadisələr nəticəsində qaçqına çevrilmiş şəxslərə şamil olunduğunu nəzərə alaraq, Konvensiya qəbul edildikdən sonra qaçqınlara aid yeni vəziyyətlərin yarandığını və ona görə də buna aidiyyatı olan qaçqınların Konvensiyanın təsirindən kənarda qala bilməsini nəzərə alaraq, Konvensiyada verilən tərifə uyğun gələn bütün qaçqınların göstərilən 1951-ci il 1 yanvar tarixindən asılı olmayaraq bərabər statusa malik olması lüzumu nəzərə alınaraq, aşağıdakılardan barədə razılığa gəlmışlər:

I maddə. Ümumi müddəələr

1. Bu Protokolun iştirakçısı olan Dövlətlər arasında verilmiş tərifə uyğun gələn qaçqınlara Konvensiyanın 2-34-cü maddələrini tətbiq etməyi öhdələrinə götürürlər.
2. Bu Protokolun məqsədləri üçün “qaçqın” termini altında bu maddənin 3-cü bəndinin tətbiqi ilə bağlı hallar istisna olmaqla, Konvensiyanın 1 A(2) maddəsinin tərifini ”1951-ci ilin yanvarın 1-dək baş vermiş hadisələr nəticəsində“ sözləri və «...həmin hadisələr nəticəsində” sözlərini çıxmaq şərti ilə uyğun gələn hər bir şəxs nəzərdə tutulur.
3. Bu Protokolu onun iştirakçısı olan dövlətlər, artıq Konvensiyanın iştirakçısı olan dövlətlər tərəfindən Konvensiyanın 1B (1) (a) maddəsinə müvafiq surətdə bəyanat verilməsi halları istisna edilməklə, heç bir coğrafi məhdudiyyət qoymadan tətbiq edəcəklər. Həmçi-

* «BMT-nin Müqavilələri» seriyası, 606-cı cild, səh. 267

nin Protokol Konvensiyonun 1 B (2) maddəsinə müvafiq surətdə uza-dılmadıqda da tətbiq edilir.

II maddə. Milli hakimiyyət orqanlarının Birləşmiş Millətlər Təşkilatı ilə əməkdaşlığı.

1. Bu Protokolun iştirakçısı olan dövlətlər Birləşmiş Millətlər Təşkilatının Qaçqınlar Üzrə Ali Komissarlığı ilə və ya onun funksiyalarının həvalə edilə biləcəyi Birləşmiş Millətlər Təşkilatının hər hansı digər qurumu ilə əməkdaşlıq etməyi, o cümlədən bu Protokolun müddəalarının tətbiqini müşahidə vəzifələrini yerinə yetirməkdə ona kömək göstərməyi öhdələrinə götürürler.

2. Ali Komissarlığa və ya onun funksiyalarının həvalə edilə biləcəyi Birləşmiş Millətlər Təşkilatının hər hansı digər qurumuna Birləşmiş Millətlər Təşkilatının səlahiyyətli orqanına məruzələr təqdim etmək imkanı yaratmaq üçün bu Protokolun iştirakçısı olan dövlətlər onlara aşağıdakı məsələlərə dair tələb etdikləri informasiyani və statistika məlumatını lazımi formada təqdim etməyi öhdələrinə götürürler:

- a) qaçqınların vəziyyəti;
- b) bu Protokolun yerinə yetirilməsi;

v) qaçqınlara dair qüvvədə olan və ya sonalar qüvvəyə minə bilićək qanunlar, qərarlar və dekretlər.

III maddə. Milli qanunvericilik haqqında məlumat.

Bu Protokolun iştirakçısı olan dövlətlər bu Protokolun tətbiqini təmin etmək məqsədilə qəbul edə biləcəkləri qanunların və qərarların mətnləri barədə Birləşmiş Millətlər Təşkilatının Baş Katibinə məlumat verəcəklər.

IV maddə. Mübahisələrin həlli

Bu Protokolun iştirakçısı olan dövlətlər arasında Protokolun təf-siri və ya tətbiqi ilə bağlı yaranan mübahisələr başqa vasitələrlə həll

oluna bilmədikdə, mübahisədə iştirak edən hər hansı tərəfin xahişi ilə Beynəlxalq Məhkəməyə verilir.

V maddə. Protokola qoşulma.

Bu Protokol Konvensiyanın iştirakçısı olan bütün dövlətlər adından, Birləşmiş Millətlər Təşkilatının üzvü olan hər hansı dövlət, ya-xud Birləşmiş Millətlər Təşkilatı Baş Məclisinin Protokola qoşulmağa dəvət etdiyi hər hansı ixtisaslaşmış qurumun üzvü və ya dövlət adından qoşulmaq üçün açıqdır. Qoşulma Birləşmiş Millətlər Təşkilatının Baş Katibinə qoşulma aktının saxlanmağa verilməsi yolu ilə hə-yata keçirilir.

VI maddə. Federativ dövlətlər haqqında maddə.

Federativ və qeyri-unitar tipli dövlətlərə aşağıdakı müddəalar tətbiq olunur:

- a) Konvensiyanın bu Protokolun 1-ci maddəsinin 1-ci bəndinə müvafiq surətdə tətbiq edilməli olan və federal qanunvericilik haki-miyyəti orqanlarının yurisdiksiyasına aid olan maddələri barədə fede-rəl dövlətin öhdəlikləri göstərilən hüdüdlarda federativ dövlət olma-yan iştirakçı dövlətlərin öhdəliklərinə uyğun gəlir.
- b) Konvensiyanın bu Protokolun 1-ci maddəsinin 1-ci bəndinə müvafiq surətdə tətbiq edilməli olan və federasiyaya daxil olan, fede-rasiyanın konstitusiyasına uyğun olaraq qanunvericilik tədbirləri gör-məyə borclu olmayan ştatların, əyalətlərin kantonların qanunvericilik yurisdiksiyasına aid olan maddələrinə gəlincə, federal hökumət ilk imkan düşən kimi ştatların əyalətlərin və kantonların müvafiq haki-miyyət orqanlarını həmin maddələrlə tanış edir, bu zaman müsbət tövsiyyələrini bildirirlər.
- v) Bu Protokolun iştirakçısı olan federativ dövlət hər hansı digər federativ dövlətin Birləşmiş Millətlər Təşkilatının Baş katibi vasitə-silə ona verilmiş tələbi ilə Konvensiyanın bu Protokolun 1-ci maddə-sinin 1-ci bəndinə müvafiq surətdə tətbiq edilməli olan hər hansı konkret müddəası barədə federasiyada və onun tərkib hissəsində

mövcud olan qanunlar və praktika haqqında arayış təqdim edir, həm də bu müddəanın qanunvericilik yolu ilə və ya başqa yolla nə dərəcədə həyata keçirildiyini göstərirlər.

VII maddə. Qeyd-şərtlər və bəyanatlar

1. Qoşulma zamanı hər bir dövlət bu Protokolun 4-cü maddəsi barədə və bu Protokolun 1-ci maddəsinə uyğun olaraq Konvensiyanın 1, 2, 3, 16 (1) və 33-cü maddələrində göstərilən müddəalardan başqa, Konvensiyanın hər hansı müddəasının tətbiqi barədə qeyd-şərtlər ola bilər, bir şərtlə ki, Konvensiyanın iştirakçısı olan dövlətin qeyd-şərtləri Konvensiyanın şamil olunduğu qaćqınlara şamil edilmir.
2. Konvensiyanın iştirakçısı olan dövlətlərin 42-ci maddəyə müvafiq surətdə qoyduqları qeyd-şərtlər, əgər götürülməyib, onların bu Protokol üzrə öhdəliklərinə şamil olunur.
3. Bu maddənin 1-ci bəndinə uyğun olaraq qeyd-şərt qoyan hər bir dövlət Birləşmiş Millətlər Təşkilatının göndərmək yolu ilə bu qeyd-şərti istədiyi vaxt götürə bilər.
4. Konvensiyada iştirak edən və bu Protokola qoşulan dövlətin Konvensiyasının 40-cı maddəsinin 1 və 2-ci maddələrinə müvafiq surətdə verdiyi bəyanat o halda bu Protokol barədə tətbiq edilən sayılır ki, qoşulma zamanı iştirakçı dövlət Birləşmiş Millətlər Təşkilatının Baş Katibinə onun əksi barədə bildiriş göndərmir. Konvensiyanın 40-cı maddəsi 2 və 3-cü bəndlərinin və 44-cü maddəsinin 3-cü bəndinin müddəaları bu Protokola da mutatis mutandis tətbiq edilən sayılır.

VIII maddə. Qüvvəyə minmə

1. Bu Protokol altıncı qoşulma aktının depozitə qoyulduğu gün qüvvəyə minir.
2. Altıncı qoşulma aktının depozitə qoyulmasından sonra Protokola qoşulan bütün dövlətlər üçün Protokol həmin dövlətlərin öz qoşulma aktının depozitə qoyulduğu gün qüvvəyə minir.

IX maddə. Etibarsız elan etmə

1. Protokolun iştirakçısı olan hər bir dövlət Birləşmiş Millətlər Təşkilatının Baş Katibinə bildiriş göndərməklə bu Protokolu istənilən vaxt etibarsız elan edə bilər.
2. Bu cür etibarsız elanetmə müvafiq iştirakçı dövlət üçün Birləşmiş Millətlər Təşkilatı Baş Katibinin həmin bildirişi aldığı gündən bir il sonra qüvvəyə minir.

X maddə. Birləşmiş Millətlər Təşkilatının Baş Katibinin göndərdiyi bildirişlər

Birləşmiş Millətlər Təşkilatının Baş Katibi yuxarıda 5-ci maddədə göstərilən bütün dövlətlərə bu Protokolun qüvvəyə minməsi, ona qoşulmalara, qeyd-şərtlər, qeyd-şərtlərin götürülməsi və onun etibarsız elan olunması, həmçinin onunla bağlı bəyanatlar və bildirişlər barədə məlumat verilir.

XI maddə. Birləşmiş Millətlər Təşkilatının Katibliyinin arxivlərində depozitə qoyulma

İnigilis, ispan, çin, rus və fransız dillərində mətnləri eyni dərəcədə autentik olan bu Protokolun Birləşmiş Millətlər Təşkilatının Baş Məclisi sədri və Baş Katibi tərəfindən imzalanmış surəti Birləşmiş Millətlər Təşkilatının katibliyinin arxivində depozitə qoyulur. Baş Katib bu Protokolun təsdiqlənmiş surətlərini Birləşmiş Millətlər Təşkilatının bütün üzvlərinə və yuxarıda 5 maddədə göstərilmiş digər dövlətlərə göndərir.

**Qaçqınların statusuna dair
1967-ci ili 31 yanvar Protokolu
(1967-ci il oktyabrın 4-də qüvvəyə minmişdir)**

Aşağıda sadalanan 110 dövlət 1951-ci il Konvensiyasının və ya 1967-ci il Protokolunun iştirakçısıdır. Onlardan 103 dövlət həm Konvensiyanın həm də Protokolun iştirakçısıdır; 3 dövlət («K» hərfi ilə işarələnmişdir) yalnız Konvensiyanın iştirakçısıdır; 4 dövlət («P» hərfi ilə işaretlənmişdir) yalnız Protokolun iştirakçısıdır.